17.9.2020

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 18.9.2020

Asia: E 84/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto vuoteen 2030 ulottuvasta biodiversiteettistrategiasta - Luonto takaisin osaksi elämäämme

Ympäristöministeriö
Erityisasiantuntija Olli Ojala

EU:n biodiversiteettistrategia vuoteen 2030

Tausta ja prosessi

Euroopan komissio antoi 20.5.2020 tiedonannon Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia – Luonto takaisin osaksi elämäämme (COM/2020/380), jolla toimeenpannaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (European Green Deal). EU:n neuvoston on määrä tehdä päätelmä EU:n biodiversiteettistrategiasta 23.10.2020.

Strategialla pyritään varmistamaan, että Euroopan luonnon monimuotoisuus on lähtenyt toipumaan vuoteen 2030 mennessä. Strategia tukee YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelmaa (Agenda 2030) ja auttaa saavuttamaan Pariisin ilmastosopimuksen mukaiset tavoitteet. Strategia kohdistuu merkittävimpiin luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä ajaviin tekijöihin ja niiden juurisyihin. Toimenpiteet koskevat luonnon monimuotoisuuden suojelua, elinympäristöjen ekologisen tilan parantamista, rakenteellisen muutoksen mahdollistamista ja kansainvälisiä prioriteetteja vuoteen 2030 asti.

EU pyrkii kunnianhimoisella strategialla ja toimillaan näyttämään esimerkkiä kansainvälisesti. Tavoitteena on sopia käänteentekevästä vuoden 2020 jälkeiseen aikaan tähtäävästä maailmanlaajuista kehyksestä luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen 15. osapuolikokouksessa (CBD COP 15).

EU asettaa biodiversiteettistrategiassa yhteiset luonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet tärkeimmille politiikan osa-alueille ja ohjaa rahoitusta EU:n ohjelmien kautta luonnon monimuotoisuuden suojeluun. Strategian toteuttamiseen arvioidaan tarvittavan 20 miljardia euroa vuodessa. Koska luonnon ekosysteemien ennallistaminen on ilmaston kannalta merkittävää, merkittävä osa EU:n ilmastotoimiin varatusta budjetista on tarkoitus ohjata luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönottoon.

Maataloutta koskeva Pellolta pöytään –strategia (COM/2020/381) julkaistiin samaan aikaan biodiversiteettistrategian kanssa. Molemmissa strategioissa on joitakin maataloutta koskevia yhdenmukaisia toimia.

Valtioneuvoston kanta

Ympäristöministeriö tukee komission tiedonantoa EU:n biodiversiteettistrategiasta ja pitää hyvänä sen kytkemistä Pellolta pöytään –strategiaan, joka toimii tiekarttana kestävään maatalouteen ja kestävään, terveyttä edistävään ruokajärjestelmään. Ympäristöministeriön lausunto Pellolta pöytään strategiasta on toimitettu Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 10.9.2020.

Ympäristöministeriö korostaa, että biodiversiteettistrategiassa esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää eri sektorien, erityisesti maatalous- ja metsäsektorin, toimia ja olemassa olevan lainsäädännön täysimääräistä toimeenpanoa.

Maatalous

Ympäristöministeriö pitää hyvin tärkeinä toimia pölyttäjäkadon pysäyttämiseksi ja pölyttäjäkannan vahvistamiseksi. EU:n biodiversiteettistrategiassa asetetaan tavoitteeksi, että kasvinsuojeluaineiden käyttöä vähennetään 50 %. Kasvinsuojeluaineiden osalta tulee toimia riskien vähentämiseksi jatkaa, sekä niiden osalta riskinarviointia parantaa. Riskinarvioinnissa tulee ottaa huomioon erityisesti pölyttäjät.

Ympäristöministeriö kannustaa yleisen tavoitteen asettamiseen kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämiseksi ja tukee tavoitetta asettaa määrällinen erityisesti tarkkailtaville aineille, kuten glyfosaatille. Jo nykyisin torjunta-aineiden kestävän käytön direktiivissä on tavoitteena, että ensin käytetään ennalta ehkäiseviä keinoja ja vaihtoehtoisia torjuntatapoja, kuten viljelykiertoa, aluskasveja ja erilaisia muokkausmenetelmiä, ja vasta viime kädessä käytetään turvallisia kasvinsuojeluaineita. Torjunta-aineiden käytön ja riskien vähentäminen edellyttää positiivisia kannustimia sekä osaamista ja neuvontaa.

Ympäristöministeriö tukee tavoitetta nostaa luonnonmukaisen tuotannon ala EU:ssa 25 %:iin maatalousalasta. Tämän toteutuminen edellyttää riittäviä luomutuotannon edistämistoimia, kuten luomutukea, luomuruokaketjun parantamista, koulutusta, neuvontaa, luomuhankkeita ja viennin edistämistoimia. Kansainvälisesti ja EU-alueella luonnonmukaisen tuotannon ala on ollut kasvussa. Esimerkiksi Suomessa luomutuotannon ala ja luomutuotteiden myynti ovat tuplaantuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Lisäksi on tärkeää parantaa luomutuotteiden markkinoita.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että luonnon monimuotoisuutta lisäävien maatalousmaan maisemapiirteiden vaikuttavuutta lisätään. Ympäristöministeriö katsoo, että ekologisen kytkeytyvyyden vahvistamiseen maatalousympäristöissä on panostettava ja tietopuutteet paikattava.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä edistää geenivarojen säilyttämistä, käyttöä ja geneettistä monimuotoisuutta viljelykasvien ja kotieläinten jalostuksessa erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistamiseksi maataloudessa. Muun muassa ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta paikallinen kasvinjalostus on tärkeää.

Ympäristöministeriö kannattaa toimenpiteiden vahvistamista maaperän kasvukunnon parantamiseksi, eroosion vähentämiseksi sekä maaperän orgaanisen aineen säilyttämiseksi ja lisäämiseksi. Suomi on sitoutunut edistämään kansainvälistä 4/1000-aloitetta maatalouden hiilensidonnan lisäämiseksi sekä kehittämään hiilensidontaa ja –varastointia edistävien viljelytapojen tutkimusta ja edistämään niiden käyttöönottoa.

Ympäristöministeriö tukee komission tavoitetta ravinnekuormituksen vähentämistarpeiden tunnistamisesta, mutta huomauttaa, että Itämeren valtiot ovat HELCOM:ssa sopineet Itämeren ravinnekuormituksen katosta ja valtiokohtaisista vähentämistavoitteista. Ympäristöministeriö katsoo, että on tärkeää vahvistaa lainsäädännön toimeenpanoa kuormituksen vähentämiseksi. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä edistää ravinteiden kierrätystä sekä täsmäviljelyn tekniikoiden hyödyntämistä ja muita kestäviä käytäntöjä mineraalilannoitteiden käytön vähentämiseksi.

Ympäristöministeriö pitää ensiarvoisen tärkeänä, että jäsenmaat ottavat ehdotettavat EU:n laajuiset CAP:n biodiversiteetti-indikaattorit käyttöön ja kehittävät pitkäjänteistä omaa kansallista biodiversiteettivaikutusten seurantaa.

Kalastus

Ympäristöministeriö korostaa vesipuite- ja meristrategiadirektiivien täyden toimeenpanon tärkeyttä hyvän vesien ja meren tilan saavuttamisessa ja ylläpitämisessä. Tämä tapahtuu muun muassa vähentämällä erityisesti maa- ja metsätaloussektorin toiminnan haitallisia vaikutuksia vesien tilaan valuma-alueella ja ennallistamalla tärkeitä elinympäristöjä. Merialueiden ja sisävesien tilan parantaminen edellyttää ensisijaisesti rehevöitymisen ja vesirakentamisen haittojen vähentämistä tukevia toimenpiteitä useilla politiikkasektoreilla.

Ympäristöministeriö pitää hyvänä vesi- ja meriluonnon ennallistamista sekä virtavesissä ekologisen virtaaman saavuttamista muun muassa poistamalla nousuesteitä ja mukauttamalla säännöstelyä sekä kunnostamalla kosteikkoja. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä vesien hyvän tilan edistämisessä patoamisen ja vedenoton lupien tarkastelua ja tarkistamista. Ympäristöministeriö kannattaa vaelluskalakantojen elvyttämistä. Erityisen tärkeää on jokien lisäksi ennallistaa myös pien- ja latvavesiä.

Ympäristöministeriö näkee, että sekä merialuesuunnittelua että luonnonvarojen hyödyntämistä tulee tehdä kestävästi tietopohjaisen politiikan mukaisesti

Ympäristöministeriö tukee komission tavoitetta pitää kalastuskuolevuus enintään kestävän enimmäistuoton tasolla. Ympäristöministeriö tukee yleistä tavoitetta edistää valikoivampien pyydysten ja pyyntimenetelmien käyttöä sivusaalismäärien, erityisesti uhanalaisten lajien, vähentämiseksi sekä sivusaaliisiin liittyvän tiedonkeruun kehittämistä. Laiton, ilmoittamaton ja sääntelemätön (LIS) kalastus tulee estää tehokkailla ja tarkoituksenmukaisilla toimilla. Näin ollen Suomi pitää tarpeellisena säädellä merellä tapahtuvaa kalastusta ja muuta taloudellista toimintaa meriympäristölle haitallisten ja kumuloituvien vaikutusten estämiseksi ja vähentämiseksi.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä myös vesiviljelyn kestävyyden kehittämistä.

Uhanalaisten lajien sekä luontotyyppien kannalta tärkeitä alueita tulee suojella sellaisilta meriympäristöä muuttavilta toiminnoilta, jotka olennaisella tavalla heikentävät biodiversiteettiä ja ekosysteemin toimintaa.